

Analýza nákladů a přínosů

Existuje několik přístupů k hodnocení nákladů a účinnosti (nejenom s ohledem na projekty prevence kriminality). Může se jednat, například, o:

- Finanční analýzu.
- Analýzu úspor.
- Analýzu efektivity nákladů.
- Analýzu nákladů a přínosů.

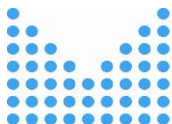
V této souvislosti zejména panuje snaha najít odpovědi na otázky:

- Byly finanční prostředky náležitě čerpány (investovány)?
- Co se používá při hodnocení nákladů a účinnosti?
- Proč by mělo být provedeno hodnocení nákladů a účinnosti?
- Kdy má být hodnocení nákladů a účinnosti provedeno?
- Jaké typy hodnocení nákladů a účinnosti jsou k dispozici?

Analýza (hodnocení) nákladů a přínosů (účinku) představuje kvantitativní nástroj, navržený tak, aby poskytoval komplexní ekonomické hodnocení finančních, environmentálních a sociálních nákladů a výhod spojených s programem, ve srovnání s jednou nebo více dostupnými alternativami. Analýza zahrnuje odhad nákladů a přínosů, které obvykle nemohou být předmětem tržních transakcí (například ztráty na životech), ale které nicméně vyžadují použití skutečných zdrojů. Odhad nákladů a přínosů, na rozdíl od skutečných údajů, vykazuje několik omezení (je velmi subjektivní, může být nepřesný, a ne vždy umožňuje smysluplné srovnání mezi různými výsledky). Jakmile jsou peněžní hodnoty přiřazeny všem nákladům a výhodám, které jsou spojeny s konkrétním programem, lze poměr nákladů a přínosů vypočítat. To lze provést tak, že se peněžní hodnota přidělená na výsledky programu vydělí náklady na dosažení určitého výsledku. Tento poměr představuje rozsah finančního přínosu získaného za každou jednotku, přispívající k programu.

Ve své nejpřísnější podobě analýza tohoto druhu představuje koncepční rámec pro hodnocení a porovnání různých investičních projektů v rámci vládního sektoru. Existuje několik typů analýz nákladů a přínosů, které mohou pomoci veřejným sféram (případně jiným poskytovatelům) při rozhodování o alokaci zdrojů:

- **Ex-ante analýza nákladů a přínosů** vykazuje přímý a okamžitý dopad na pomoc vládám při rozhodování o přidělování omezených zdrojů. Provádí se před zahájením programu, například při výběru z možných konkurenčních eventualit. Hodnocení ex ante se provádí za použití **odhadovaných** nákladů a přínosů programu. Tyto odhady mohou být odvozeny z pilotního výzkumu, který demonstruje potenciální náklady a přínosy programu, zjištěné náklady a přínosy spojené s podobnými programy. Přesnost těchto odhadů určuje rozsah, v němž hodnocení ex ante účinnosti přesahuje nebo nedosahuje náklady a přínosy spojené s programem. Proto je důležité, aby odhady vycházely z nejpřesnějších a nejspolehlivějších informací a předpokladů, které jsou k dispozici. Předběžné hodnocení účinnosti je pravděpodobně nejvíce využíváno osobami s rozhodovací pravomocí, pokud jsou náklady na provádění programu vysoké a předpokládané přínosy se údajně dostaví až za delší dobu.
- **Post-ante analýza nákladů a přínosů** se provádí po zahájení projektu a její vliv na vládní rozhodnutí o budoucích přidělených zdrojích je omezen, protože tyto zdroje již byly vynaloženy.

- **Ex-post analýza nákladů a přínosů** se provádí po spuštění programu. Tento typ analýzy nákladů a přínosů nemůže přímo ani okamžitě informovat veřejné činitele o rozhodnutích o zdrojích, protože náklady jsou již realizovány. Analýza je však užitečná, protože účinnost programu může být lépe měřena a následné výhody lze lépe vypočítat. Hodnocení ex post se vypočítává za použití skutečných nákladů a přínosů programu, a proto se typicky provádí ve spojení nebo bezprostředně po vyhodnocení výsledků. Hodnocení programu prováděné v absolutních hodnotách odráží náklady na dosažení konkrétního výsledku (například 10 ušetřených životů) nebo náklady na dosažení stanovené úrovně finančního úspory. Hodnocení ex post jsou pravděpodobně nejvíce využívány, pokud rozhodovací orgány musí rozhodnout o tom, jak by měly být finanční prostředky přiděleny v rámci programů nebo dostupných alternativ.

Co je cílem analýzy nákladů a přínosů?¹

Evaluace pomáhají určit úroveň financování potřebného pro daný projekt, nákladovou efektivnost jednoho programu oproti druhému, úroveň přínosu z dané investice a efektivitu, s jakou se využívají veřejné zdroje. Výsledek hodnocení nákladů a efektivnosti může znamenat významné důsledky pro budoucí výdajové priority. V rámci systému prevence kriminality je hodnocení nákladů a efektivnosti více než pouze účetní operací. Jsou zde třeba důsledné a systematické výpočty prováděné s ohledem na dopady do sociálního prostředí. Je zapotřebí vysoké úrovně technických znalostí, aby bylo možné vhodně provádět hodnocení nákladů a účinnosti. Proto se důrazně doporučuje, aby v případě, že jednotlivci a agentury nemají tuto úroveň odbornosti, zapojili do tohoto typu výzkumu vyškoleného odborníka.

K čemu je analýza efektivity a nákladů zejména užitečná?

Hodnocení nákladů a efektivnosti se používá k určení, zda jsou finanční náklady vzniklé implementací a údržbou programu odůvodněny následnými přínosy programu. S některými projekty prevence kriminality mohou být spojeny značné finanční přínosy/úspory, což usnadňuje přesvědčování osob s rozhodovací pravomocí, aby investovali další finanční prostředky do obdobných programů či projektů.²

Existují čtyři nejobvyklejší způsoby, kterými mohou být výsledky hodnocení nákladů a efektivnosti využívány osobami, které rozhodují o poskytnutí případné podpory:³

- 1) Určit, jak jsou nejlépe rozděleny omezené prostředky mezi řadu programů, u nichž se zjistí, že jsou stejně účinné při řešení stejné problematiky.
- 2) Identifikovat programy, které pravděpodobně povedou k největším výnosům z investovaných finančních prostředků.

¹ Criminal Justice Evaluation Framework (CJEF): Cost and Efficiency Evaluations. Criminal Justice Research Department of Premier and Cabinet of the Commonwealth of Australia. Canberra, 2011.

<https://www.premiers.qld.gov.au/publications/categories/guides/assets/cjef-cost-and-efficiency-evaluations.pdf>

² Hodnocení programu Pathways to Prevention v Queenslandu.

Mission Australia - Pathways to Prevention – Inala. Queensland Government; Mission Australia.

<https://www.qld.gov.au/community/women/support-for-women/find-a-support-service/view?title=Mission%20Australia%20-%20Pathways%20to%20Prevention%20-%20Inala>;

<https://www.missionaustralia.com.au/>

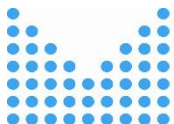
Hodnocení operace Burglary Countdown v Západní Austrálii.

CUMMINGS, Rick. Operation Burglary Countdown. Office of Crime Prevention Government of Western Australia, 2005.

https://popcenter.asu.edu/sites/default/files/53-cummings_2005.pdf

³ Criminal Justice Evaluation Framework (CJEF): Cost and Efficiency Evaluations. Criminal Justice Research Department of Premier and Cabinet of the Commonwealth of Australia. Canberra, 2011.

<https://www.premiers.qld.gov.au/publications/categories/guides/assets/cjef-cost-and-efficiency-evaluations.pdf>

- 3) Zjistit, jakým způsobem mohou změny stávajících dohod o financování maximalizovat finanční efektivitu stávajících programů.
- 4) Určit, které z mnoha alternativních programů by mohly získat finanční prostředky.

Využití analýzou nákladů a přínosů s sebou nese tři hlavní výhody:

- kontroluje rozdíly v měnách a srovnávací peněžní hodnotu;
- kontroluje rozdíly v časových obdobích;
- představuje jednotné peněžní výhody, které byly poskytnuty pro každou jednotku vstupu investovanou do programu.

Projekt, který vytváří preferovaný výsledek nebo soubor výsledků za nejnižší cenu, se považuje za nejlepší. Je stále více nezbytné, aby programy na snížení kriminality a sociální intervence byly z finančních důvodů obhajitelné. Pro tvůrce politik může být analýza nákladů a přínosů důležitým nástrojem, který informuje o politických rozhodnutích o pokračování, rozšiřování nebo ukončení programu.⁴

Pokud jsou přínosy a náklady posuzovány z pohledu veřejnosti, pak přínosy a náklady musí být takové, které veřejnost obdrží nebo zaplatí.

Projekty či činnosti jsou obvykle považovány za nákladově efektivní, pokud přínosy přesahují náklady. Měření nákladů a přínosů není vždy snadné a je obzvláště náročné v oblasti sociálních intervencí. Větší význam je často spojen s věcmi, které lze koupit a prodat za víceméně jednoznačně danou tržní cenu, ale mnoho důležitých komodit se v důsledku toho přehlídí. Obecně je snadnější měřit náklady než přínosy. Sociální návratnost investic vychází z analýzy nákladů a přínosů a sociálního účetnictví a je spíše o hodnotě než o penězích. Poskytuje rámec pro měření a účtování širšího rozsahu dopadů činností, než je obvyklé v měřicích technikách. Usiluje o zohlednění sociálních a environmentálních nákladů a přínosů, jakož i tradičních ekonomických nákladů a výhod. Využívá peněžní hodnoty k reprezentaci všech těchto nákladů a výnosů a snaží se stanovit peněžní hodnoty pro všechny vstupy a výstupy. Výzvou při hodnocení programů je, že je často obtížné získat údaje o dobrých výsledcích. Odhady jsou používány tam, kde nejsou k dispozici jasné výsledky.⁵

Hodnotitelé začínají rozpoznávat význam rozlišování mezi vysokou a nízkou kvalitou výstupů, nezamýšlenými náklady a přínosy programu (i mimo cílovou skupinu), stejně jako nutnost jednoznačných definic výhod a jejich realizace při provádění výpočtů jako součásti hodnocení nákladů a účinnosti. To znamená, že do budoucna bude stále častěji požadováno zjištění efektivity programu, která bude odrážet finanční úspory produkované v závislosti na kvalitě vstupů, výstupů a výsledků projektu/programu.

Relativně málo programů, postupů nebo politik prevence kriminality nicméně zatím analýzu nákladů a přínosů používá či používalo.

V podstatě jsou všechny analýzy přínosů a nákladů programů prevence kriminality jen tak dobré, jako podklady a hodnocení, na kterém jsou založeny.

⁴ DOSSETOR, Kym. Cost-Benefit Analysis and its Application to Crime Prevention and Criminal Justice Research. Australian Institute of Criminology. Canberra, 2011. ISSN 1836-2052; ISBN 978-1-921532-76-4. <https://aic.gov.au/file/6433/download?token=JS4bvzzH>

⁵ O'DYWYER, Kieran. Reducing Youth Crime in Ireland: An Evaluation of Le Chéile Mentoring. Dublin: La Chéile; KC Consulting, 2017. <https://www.lecheile.ie/wp-content/uploads/2017/06/reducing-youth-crime-in-ireland-an-evaluation-of-le-cheile-mentoring-full-report.pdf>

Hlavní výzvou je nedostatek důkladného hodnocení programů, které poskytuje nezbytný základ pro analýzu přínosů a nákladů. Aby bylo možné určit peněžní přínosy, které vyplývají ze snížení kriminality, musí program poskytnout odhady své účinnosti při snižování úrovně kriminality. Pro většinu programů je jedinou skutečně účinnou metodou stanovení celkové účinnosti programu experimentální nebo kvazi-experimentální výzkum. Pokud jsou výsledky analýzy poměru nákladů a přínosů plně transparentní, budoucí výzkumní pracovníci budou moci přepočítat původní výsledky a budou moci odhadnout poměr přínosů a nákladů pro konkrétní výhody, například snížení účasti na trestné činnosti nebo nižší míry předčasného ukončování školní docházky.⁶

Iniciativy zaměřené na situační prevenci kriminality se nicméně snadněji přizpůsobují analýze nákladů a přínosů než jakýkoli jiný typ strategie prevence kriminality.⁷

Jakmile jsou náklady na vstupy a výstupy vyčísleny v peněžním vyjádření, lze provést srovnání alternativních intervencí. Výsledek je vyjádřen v poměru poměr zisku k nákladům, který je vypočítán vydělením peněžní hodnoty výsledků podle vstupních nákladů. Čím vyšší je poměr nákladů k nákladům a čistý hospodářský prospěch spojený s projektem, tím je projekt více žádoucí.⁸

Často uváděný příklad projektu/programu sociálního zásahu, který nepřímo poskytuje výhody redukce zločinu, je program High Scope Perry Preschool (běžně nazývaný program Perry Preschool).⁹ Program sleduje či sledval děti s nízkým socioekonomickým zázemím od roku 1962, přičemž postupně zaznamenal poměr nákladů a přínosů 16: 1, znamená to, že za každý dolar investovaný do programu, došlo k úspoře 16 dolarů (z nichž se více než polovina týkala snížení zločinů v komunitě).¹⁰ Program byl a je určen pro předškolní děti a jejich rodiče, kteří žijí v chudobě, aby výrazně zvyšovala jejich životní šance. Jedním z přínosů, který je uváděn, bylo významné snížení počtu zločinů mezi účastníky studie, včetně zatýkání za násilné, majetkové a drogové trestné činy, jakož i snížení následných uvěznění do věku 40 let.

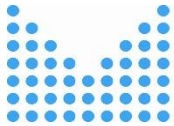
⁶ CHISHOLM, John. Benefit-Cost Analysis and Crime Prevention. Trends & Issues in Crime and Criminal Justice, No. 147. Australian Institute of Criminology. Canberra, February 2000. ISSN 0817-8542; ISBN 0-642-24139-2. <http://pac2durham.org/resources/ti147.pdf>

⁷ CHISHOLM, John. Benefit-Cost Analysis and Crime Prevention. Trends & Issues in Crime and Criminal Justice, No. 147. Australian Institute of Criminology. Canberra, February 2000. ISSN 0817-8542; ISBN 0-642-24139-2. <http://pac2durham.org/resources/ti147.pdf>

⁸ CHISHOLM, John. Benefit-Cost Analysis and Crime Prevention. Trends & Issues in Crime and Criminal Justice, No. 147. Australian Institute of Criminology. Canberra, February 2000. ISSN 0817-8542; ISBN 0-642-24139-2. <http://pac2durham.org/resources/ti147.pdf>

⁹ SCHWEINHART, Lawrence J.; MONTIE, Jeanne; XIANG, Zongping, W.; BARNETT, Steven; BELFIELD, Clive, R.; NORES, Milagros. The High/Scope Perry Preschool Study Through Age 40: Summary, Conclusions, and Frequently Asked Questions. Highscope Press, 2011, 2014. https://nieer.org/wp-content/uploads/2014/09/specialsummary_rev2011_02_2.pdf
SCHWEINHART, Lawrence J.; MONTIE, Jeanne; XIANG, Zongping, W.; BARNETT, Steven; BELFIELD, Clive, R.; NORES, Milagros. Lifetime Effects: The High / Scope Perry Preschool Study Through Age 40. Educational Research Foundation. Ypsilanti, 2005, pp. 194–215.

¹⁰ High Scope Perry Preschool Project. <https://highscope.org/perry-preschool-project/>

Analýzu nákladů a přínosů není vhodné používat, pokud:¹¹

- Program přináší pouze minimální výhody/přínosy, nebo naopak dosahuje téměř stoprocentní účinnosti.
- Analýzu provádějí osoby, které nejsou pro tento účel kvalifikovány.
- Přiřazení ekonomických hodnot programovým výsledkům by význam těchto výsledků znejasnilo.
- Některé zúčastněné strany nesouhlasí s uváděnými náklady a přínosy programu (s jejich konkrétní kvantifikací).
- Analýza se opírá o nevyzkoušené předpoklady.

Schematicky znázorněná standardní procedura průběhu analýzy nákladů a přínosů:¹²

- **Definujte rozsah analýzy.** Stanovte rozsah výhod pro porovnání a identifikujte limity srovnání.
- **Získejte odhady účinků programu (porovnání kontrolních a léčebných skupin před a po).** Výhody programu jsou získány z efektivity programu.
- **Odhadněte peněžní hodnotu všech nákladů a přínosů.** Ústředním principem každé analýzy nákladů a přínosů je odhad peněžní hodnoty efektů programu.
- **Vypočítejte současnou hodnotu a zhodnoťte ziskovost.** Zohledněte inflaci a časovou hodnotu peněz diskontováním toku všech nákladů a přínosů v průběhu času pomocí sociální diskontní sazby.
- **Popište a zahrňte rozdělení nákladů a přínosů.** Přestože kladná čistá současná hodnota nám říká, že program byl ziskový pro společnost jako celek, neprozrazuje nic o tom, kdo vlastně získává a kdo ztrácí.
- **Proveďte analýzu citlivosti.** Odhad nákladů a přínosů programu prevence kriminality se opírá o určité předpoklady, například účinnost programu a náklady na kriminalitu. Analýza citlivosti mění tyto předpoklady a testuje, zda je program stále rentabilní (nákladově výhodný).

Průzkum se například dotazuje pouze na náklady spojené s oběťmi v posledních šesti měsících. Následkem toho mohou být vyloučeny dlouhodobé náklady, jako jsou náklady na zdravotní péči. Odhadování a přiřazení peněžních hodnot k výhodám plynoucím z programu je běžně považováno za nejtěžší krok **analýzy nákladů a přínosů**. Je důležité poznamenat, že pojmy náklady a přínosy jsou nepřímo spojené tím, že náklady na trestný čin jsou stejné jako přínosy získané z redukce tohoto trestného činu.¹³

¹¹ Criminal Justice Evaluation Framework (CJEF): Cost and Efficiency Evaluations. Criminal Justice Research Department of Premier and Cabinet of the Commonwealth of Australia. Canberra, 2011.

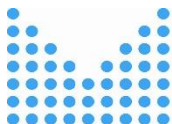
<https://www.premiers.qld.gov.au/publications/categories/guides/assets/cjef-cost-and-efficiency-evaluations.pdf>

¹² CHISHOLM, John. Benefit-Cost Analysis and Crime Prevention. Trends & Issues in Crime and Criminal Justice, No. 147. Australian Institute of Criminology. Canberra, February 2000. ISSN 0817-8542; ISBN 0-642-24139-2.

<http://pac2durham.org/resources/ti147.pdf>

¹³ DOSSETOR, Kym. Cost-Benefit Analysis and its Application to Crime Prevention and Criminal Justice Research. Australian Institute of Criminology. Canberra, 2011. ISSN 1836-2052; ISBN 978-1-921532-76-4.

<https://aic.gov.au/file/6433/download?token=JS4bvzzH>

Některé další pojmy, prolínající se s problematikou analýzy nákladů a přínosů

Finanční analýza (nazývaná také analýza rozpočtu, analýza účetní závěrky nebo účetní analýza) poskytuje podrobné informace o zdrojích a výdajích za účelem prokázání nebo odhadu dopadu programu na veřejný rozpočet. Finanční analýza zejména hovoří o tom, zda plánované nebo skutečné příjmy, přidělené na program, jsou dostatečné k pokrytí souvisejících výdajů. Pokud se očekává, že program bude finance rovněž generovat, také zjistí, zda je celý proces komerčně životaschopný (ziskový) nebo zda je potřeba, aby mu veřejné či jiné zdroje poskytly dodatečnou finanční podporu.

Tato analýza může být použita k informování o rozpočtových projekcích a/nebo ke zlepšení znalostí o nákladech spojených s replikací programu v jiné lokalitě.¹⁴

Hodnocení úplných nákladů zahrnuje hodnotu všech zdrojů použitých při poskytování služby. Zahrnuje všechny přímé, nepřímé a kapitálové náklady.¹⁵

- přímé náklady na práci: platy, příspěvky, penále, příplatky za přesčasy, roční odměny, odlučné a další náklady na zaměstnance;
- náklady na materiály a služby (přímé a nepřímé): nákupy, služby a externí dodávky;
- náklady na ubytování: pronájem, opravy a údržbu, úklid a poplatky za služby, potřebné pro provoz programu.

Daňoví poplatníci nesou podstatnou část nákladů na trestnou činnost prostřednictvím financování:

- programů prevence kriminality;
- nákladů na systém prosazování práva, včetně nákladů na policejní vyšetřování;
- soudních nákladů;
- nákladů na věznice, rehabilitační a probační služby.

Pokud jsou přínosy a náklady posuzovány z pohledu veřejnosti, pak přínosy a náklady musí být takové, které veřejnost obdrží nebo zaplatí.

Posouzení fixních a variabilních nákladů: Fixní náklady zahrnují ty části nákladů, které v průběhu času zůstávají konstantní. Variabilní náklady zahrnují ty součásti nákladů, které se liší podle úrovně výstupů (například náklady závislé na počtu osob, které jsou do programu v daném okamžiku zapojeny).

Analýza úspor nákladů: Je třeba rozlišovat mezi úsporami, které lze měnit (například, když je snížena úroveň prostředků potřebných k dosažení výsledku) a neproplacitelnými úsporami (pokud zůstane úroveň zdrojů pevná, ale kvalita výsledků je zlepšena). Analýza úspor nákladů je obvykle omezena na náklady a přínosy, které uznává pouze organizace financující program (která je často vládní agenturou). Zahrnuté jsou pouze náklady na financující organizaci a přínosy jsou vyjádřeny jako

¹⁴ Criminal Justice Evaluation Framework (CJEF): Cost and Efficiency Evaluations. Criminal Justice Research Department of Premier and Cabinet of the Commonwealth of Australia. Canberra, 2011.

<https://www.premiers.qld.gov.au/publications/categories/guides/assets/cjef-cost-and-efficiency-evaluations.pdf>

¹⁵ Criminal Justice Evaluation Framework (CJEF): Cost and Efficiency Evaluations. Criminal Justice Research Department of Premier and Cabinet of the Commonwealth of Australia. Canberra, 2011.

<https://www.premiers.qld.gov.au/publications/categories/guides/assets/cjef-cost-and-efficiency-evaluations.pdf>

peníze. Tento druh analýzy slouží k tomu, aby se zjistilo, zda jsou financované programy životaschopné a finančně odůvodněné (tedy zda se dokáží samofinancovat).

Analýza efektivity nákladů umožňuje hodnotitelům stanovit finanční náklady na dosažení přínosů, pro něž je obtížné přiřadit peněžní hodnotu (například spokojenost s životem v komunitě, záchrana života). Analýza efektivity nákladů se obvykle používá ke srovnání dvou nebo více programů, které produkují stejné či obdobné výsledky. Aby bylo možné provést analýzu efektivity nákladů, je nutné identifikovat všechny náklady spojené s projektem tak, aby se dosáhlo požadovaného výsledku. Tyto náklady se pak porovnávají s náklady na dosažení stejného/obdobného výsledku za použití jiného programu nebo přístupu. Náklady musí být vždy vyjádřeny peněžním způsobem, a musí být odvozeny z jediného účetního hlediska. To znamená, že náklady na účast jednotlivce v programu obvykle nemohou být zahrnuty do stejné analýzy jako náklady státu na správu programu. Pokud program přináší více výhod (a to i ze stejného hlediska), je třeba, aby byla provedena analýza nákladů a přínosů pro každou výhodu jednotlivě. Není vhodné se trpěně snažit o vytvoření jednotného souhrnného výpočtu.

Nevýhodou analýzy efektivity nákladů je to, že není obvykle schopna vzít v úvahu:¹⁶

- Zda náklady na jediný projekt souvisí s potenciálně vícečetnými výsledky (například po zapojení se do programu odvykání drog může jedinec získat lepší vyhlídky na zaměstnání, lepší možnosti bydlení, posílené sociální vztahy, lepší zdravotní výsledky a obecné zlepšení kvality života). Analýza nemůže vytvořit jediný poměr nákladů a přínosů, který by vykázal kombinovaný dopad těchto přínosů.
- Zda programy, které produkují stejné výsledky, se liší, pokud se jedná o kvalitu tohoto výsledku (vyšší počet studentů může absolvovat levnější program A než dražší program B; absolventi programu B však mohou získat kvalitnější vzdělání než absolventi programu A).

Rozdíl mezi analýzou efektivity nákladů a analýzou nákladů a přínosů¹⁷

Přestože existuje řada přístupů k hodnocení programů z ekonomického hlediska, dvě z nejčastěji používaných technik jsou **analýza efektivity nákladů (cost-effectiveness analysis, CEA)** a **analýza nákladů a přínosů (cost-benefit analysis, CBA)**. Hlavní rozdíl mezi těmito dvěma koncepty spočívá v tom, že analýza efektivity nákladů zvažuje pouze náklady, které jsou vyjádřeny v peněžním vyjádření, zatímco analýza nákladů a přínosů pokračuje o krok dále k vyčíslení peněžních přínosů výsledku. Analýza nákladů a přínosů tedy rozšiřuje analýzu efektivity nákladů připojením dalších hodnot k výsledkům. Ačkoli **analýza nákladů a přínosů** je často (chybně) používána zaměnitelně s hodnocením programu, neurčuje, zda projekt funguje (tedy úspěch programu při dosažení konkrétního výsledku), ale poskytuje kvantifikaci očekávaných nákladů a přínosů.

Předběžná analýza nákladů a přínosů však může poskytnout komplexnější informace o výkonu programu a následné výhody mohou být přesněji určeny k informování o dalších investicích.

Třetí přístup, analýza úspor nákladů, je omezena na náklady a přínosy, které uznává pouze organizace financující program (která je často vládní agenturou). Zahrnuty jsou pouze náklady na financující

¹⁶ Criminal Justice Evaluation Framework (CJEF): Cost and Efficiency Evaluations. Criminal Justice Research Department of Premier and Cabinet of the Commonwealth of Australia. Canberra, 2011.

<https://www.premiers.qld.gov.au/publications/categories/guides/assets/cjef-cost-and-efficiency-evaluations.pdf>

¹⁷ DOSSETOR, Kym. Cost-Benefit Analysis and its Application to Crime Prevention and Criminal Justice Research. Australian Institute of Criminology. Canberra, 2011. ISSN 1836-2052; ISBN 978-1-921532-76-4.

<https://aic.gov.au/file/6433/download?token=JS4bvzzH>

organizaci a přínosy jsou vyjádřeny jako peníze. Tento typ analýzy slouží k určení toho, zda program financovaný veřejností „platí sám za sebe“. To umožňuje to, aby byl program odůvodněn finančně i na základě poskytovaných služeb.

Hmotné a nehmotné náklady

Odhady nákladů na trestné činy pro různé druhy násilné a majetkové trestné činnosti, zahrnující škody a ztráty na majetku, zdravotní péči, péči o duševní zdraví, oběti a sociální služby, produktivitu a policejní služby.

Náklady (a přínosy snižování počtu) trestných činů se týkají různých stran, včetně obětí trestných činů, potenciálních obětí trestných činů, daňových poplatníků a vládních agentur. Pro výpočet je třeba rovněž určit osoby, které nesou náklady na trestnou činnost.

Náklady vzniklé obětem jsou rozděleny do dvou kategorií – hmotné a nehmotné (tangible and intangible costs). Přestože je zdánlivě snadné kvantifikovat hmatatelné náklady, včetně lékařských poplatků, úšlých mezd a výdajů na policejní, justiční a vězeňský systém, nemusí tomu být nutně tak. Neexistuje žádný standardní účetní systém, který by zahrnul veškeré náklady, které generuje trestná činnost. Některé přístupy také kvantifikují přínosy z pohledu pachatele, tedy jeho „kariérního růstu“ a zisku, případně „výhody“, které jsou generovány pro rodinné příslušníky „úspěšného“ pachatele.

Nehmotné náklady zahrnují psychologické a emocionální náklady, jakými mohou být bolestné, kompenzace za utrpení a ztrátu kvality života v důsledku viktimizace. Tyto náklady jsou obecně značně subjektivněji než náklady hmotné. Nehmotné náklady bývají z některých výpočetních procesů vyloučeny z důvodu nedostatku dostupných údajů pro odhad těchto nákladů (ale i z důvodů odporu k jejich zařazení). Ačkoli peněžní náklady, související s krádeží automobilu mohou být poměrně vysoké, související nehmotné náklady stejného činu mohou být považovány za nízké a relativně krátké. Naopak, nehmotné náklady pro oběť sexuálního zneužívání jsou nejen významné, ale i trvalé. Byly zaznamenány například vyšší míry deprese v dospělosti, úzkost, zneužívání alkoholu a drog, poruchy příjmu potravy a posttraumatické stresové poruchy. I když lze tvrdit, že snahy o stanovení typologizované finanční kompenzace za nehmotné náklady násilných trestných činů jsou nemorální, alternativa neuznání těchto nákladů je mnohem horší.

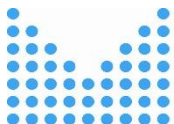
Stanovení nákladů (determining costs) představuje odhad nákladů na provádění programu. Analytici zdůrazňují, že je důležité do rozvahy zahrnout pouze náklady a přínosy, které se mění s určitým rozhodnutím. Vedle toho se rozlišuje:

- **Posouzení přímých nákladů:** Přímé náklady zahrnují pouze ty náklady, které přímo souvisejí s konkrétním programem (mzda vyčleněných zaměstnanců).
- **Posouzení nepřímých nákladů:** Nepřímé náklady jsou ty, které jsou nezbytné pro fungování organizace jako celku, ale které přímo nesouvisejí s konkrétním programem (náklady na školení a nábor terénních pracovníků).

Zátěží výdajů na trestnou činnost, stejně jako sníženou kvalitou života, jsou nepřiměřeně postiženi jednotlivci, kteří se stali obětí zločinu opakovaně.

Otázkou je, jak kvantifikovat hodnotu života nebo závažné zdravotní újmy, respektive jaké výhody mohou být do výpočtů zahrnuty. Výhody mohou dokonce zahrnovat zlepšení vzdělání pachatele, jeho zaměstnání nebo zlepšení vztahů a jiných rodinných faktorů.

To vyžaduje rozlišení fixních nákladů od marginálních a průměrných nákladů.

Fixní náklady se nemění s objemem výstupu a jsou často označovány jako „potopené“, protože vzniknou bez ohledu na to, zda je program implementován či nikoliv. Například roční výdaje spojené s udržováním věznice (odpisy budov, mzdy dozorců) vzniknou bez ohledu na úroveň obsazenosti areálu.

Nicméně jakmile vězení dosáhne určité kapacity vězňů, náklady by mohly vzrůst v důsledku politických rozhodnutí vedoucích k rozšíření vězení, dalšímu zaměstnávání pracovníků atd.

Pokud hodnotitel programu měří ztrátu mezd u oběti trestné činnosti a tyto oběti z trestné činnosti vydělávají méně, než činí průměrný příjem, přínosy programu budou nižší.

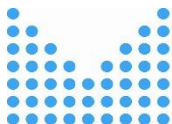
Další metodou měření nehmotných nákladů trestné činnosti je ex-ante koncepce ochoty platit (willingness-to-pay, WTP), také známá jako „podmíněné ocenění“. Tento aspekt měří množství osob, které jsou ochotné zaplatit, aby snížily riziko zločinu (proti sobě nebo svým blízkým). Kromě toho by aspekt WTP závisel na bohatství jednotlivce. Proto, aby se zabránilo diskriminaci chudších obětí, musí analytik kvantifikovat náklady a přínosy z pohledu „typické osoby“, spíše než z pohledu konkrétního poškozeného.

Jednotlivci mohou například podniknout preventivní opatření (jízda taxi namísto chůze pěšky) a/nebo defenzivní akce (instalace poplachů proti krádeži), aby se snížila pravděpodobnost jejich viktimizace. Jednotlivci také například platí pojistné za účelem omezení následků případných incidentů.

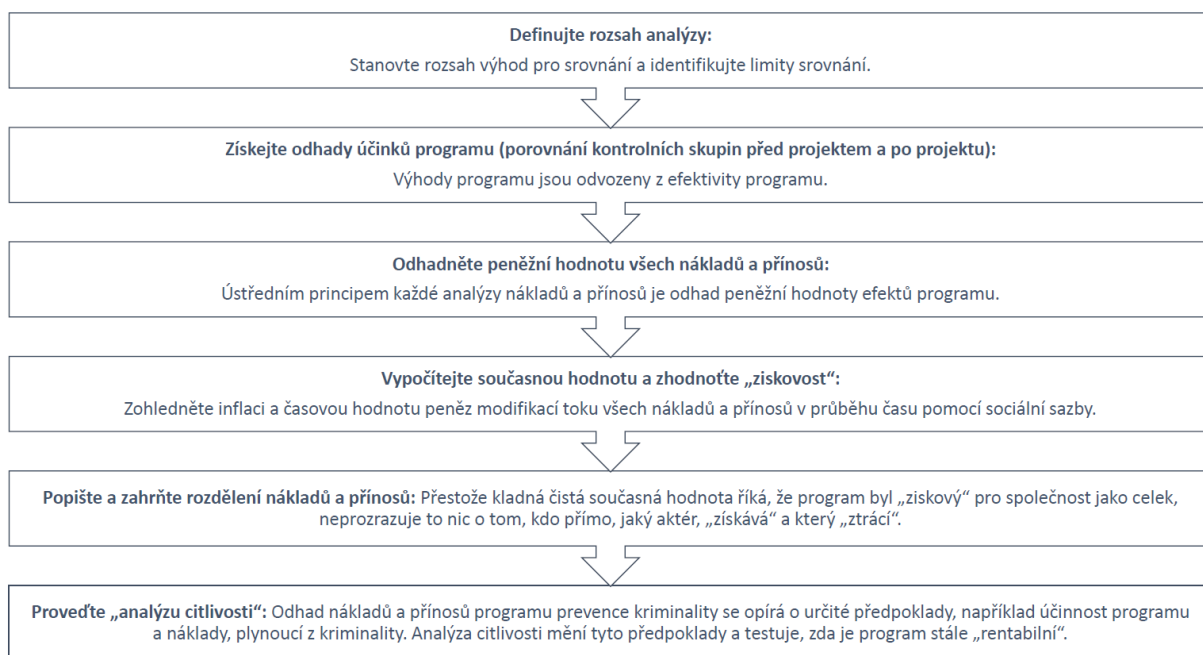
Přezkum implementace programů podporujících budování kamerových systémů ve vztahu ke snižování kriminality ve Spojeném království z roku 2002 kombinoval 22 studií – a dospěl k závěru, že budování kamerových systémů byla neúčinnější při snižování krádeží automobilů na parkovištích. Tato systematická analýza poskytla politikům cenné informace týkající se postupů pro snížení kriminality.¹⁸

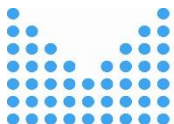
¹⁸ WELSH, Brandon C. and David P. FARRINGTON. Crime Prevention Effects of Closed Circuit Television: A Systematic Review. Home Office Research Study 252, 2002. ISBN 1-84082-882-X.

https://popcenter.asu.edu/sites/default/files/responses/video_surveillance/pdfs/welsh&farrington_2002.pdf

Ilustrace: Schéma procesu vyhodnocování nákladů a přínosů určitého projektu či procesu (Cost-Effectiveness and Cost-Benefit Analysis Process).

Tabulka: Jedenáctibodový kvalitativní kontrolní seznam (checklist), pro hodnocení ekonomických dopadů určitého projektu.¹⁹

1	Existuje dobře definovaná otázka?
2	Existuje komplexní popis alternativ?
3	Jsou identifikovány všechny důležité a relevantní náklady a výsledky pro každou alternativu?
4	Byla v rámci projektu sledována jeho účinnost (efectiveness)?
5	Jsou náklady a výsledky přesně měřeny?
6	Jsou náklady a výsledky hodnoceny věrohodně?
7	Jsou náklady a výstupy upraveny pro rozdílné časové rámce?
8	Existuje přírůstková analýza nákladů a důsledků?
9	Byly provedeny analýzy citlivosti, aby se zjistila nejistota v odhadech nákladů nebo důsledků?
10	Jak do detailů výsledky studie zahrnují všechny otázky, které se týkají uživatelů?
11	Jsou výsledky obecně použitelné v případě snah o přezkum projektu?

Tabulka: Kontrolní seznam (evidence rating system), 11 bodů, určující silné a slabé stránky analýzy nákladů a přínosů.

1	Analýza zahrnuje vhodnou srovnávací skupinu nebo metodiku náhodného řízení.
2	Základní údaje jsou k dispozici.
3	Je sledován následný vývoj, do dvou let po intervenčním období.
4	Dlouhodobé sledování (více než dva roky po intervenčním období).
5	Reprezentativní vzorek účastníků zařazených do hodnocení.
6	Nízké zkreslení při dlouhodobém sledování (nejvýše 10 %).
7	Adekvátní statistická síla analýzy.
8	Společná opatření.
9	Vhodný výběr výsledných opatření.
10	Vhodný analytický přístup.
11	Počet návrhových prvků hodnocení předložených studií.

¹⁹ DRUMMOND Michael, F.; Mark J. SCULPHER; Karl CLAXTON; Greg L. STODDART; George W. TORRANCE. Methods for the Economic Evaluation of Health Care Programs (4th edition), Oxford University Press, Oxford, 2015, pp. 45-50. ISBN 978-0-19-966588-4. <https://nibmehub.com/opac-service/pdf/read/Methods%20for%20the%20Economic%20Evaluation%20of%20Health%20Care%20Programmes.pdf>